

dam.
i te Zierikzee.
erooskerke (W.).
sterburen.
ld te Zuidwolde.
f. Zevenboom te
L. Jörg, hulppred.

n te Zierikzee.

al.
te Delft.

Veendam.
venboom te Zie-

V. Zevenboom te

etr. 1:19.

adiker benoemd te
m Helder.

is te Zeist over-
lingen.

der Wetsidee
PIER,

idend woord van
OOYEWEERD,

f:
dat Ds J. M. SPIER

begeerte der Wets-
akt — thans in de

er O.M.:
iding in de wijsbe-

alle polemiek ont-
velen, voor wie de
geerte te zwaar zijn
gedachten van de
te maken.....

outhoudend papier
s.

... f 3.75.

met titel
... f 4.50.

ij de administratie

Giro 166705.

VERSCHENEN:

EIGENDOM
HEEREN

TE VERKLARING
VAN DEN
DELBERGSCHE
TECHNISCHUS

DOOR

G. FEENSTRA

242 Bladz.

225. Geb. f 2.90.

rijver geeft hier een

ir boek, dat blijkt

van een scherp

chen kijk zoowel als

pe theologische be-

z. Een werk voor

ant en gemeentelid.

ijken Boekhandel.

H. KOK N.V. - KAMPEN

VERSUM

een fijne Sigaar?

reert U een pijp?

int U terecht bij

renmagazijn

Oldsmoker"

aat 8 - Hilversum.

ra van „De Reformatie"

net zoveel sympathie en

ontvangen, wilt ook en

ILIE-ADVERTENTIES

plaatsing zenden.

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van 'Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoeni; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herken, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggemark; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Poerworedj; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijndorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wolvega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenboel, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COUTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Melchizedek, de koning van Salem, V. — Uit de Schrift: De macht van Jezus Christus tegenover den Keizer te Rome (Lucas 2:1a). — Kerkelijk leven: „Banner"-nieuws inzake Amerikaanse reis. Anti- of contra-dictoriaal? (II, slot). Prof. Dr A. H. de Hartog, Kerken en Jeugdbeweging. Dr Sillevius Smitt, Liturgie. Hulp opleiding pred. Argentinië. De Grootte Catechismus van Zacharias Ursinus, XIV. — Even parkeren: Die op hun Heer wachten. — Literatuur en kunst: Dr H. Smilde, „Het lied van 't nieuw Jeruzalem", III. — Pop. wetensch. schetsen: Geestelijke volksgeschiedenis, X. — Geestelijke adviezen: Het Avondmaal. — Vakwetenschap en praktijk: Oorzaken der geboortevermindering in West-Europa. — Zending en Evangelisatie: Aan den Vooravond van Madras, II. — Perschoor. — Kerkenieuws. — Bijlage: Heidelberg. Catechismus, blz. 81-88.

HOOFDARTIKEL

Melchizedek, de Koning van Salem

V.

Er worden echter ook andere meeningen voorgestaan ten aanzien van de identiteit der koningen uit Gen. 14:1. De belangrijkste is wel die van Prof. Böhl.⁴⁾ Zijn uitgangspunt neemt hij in de vermelding van Tideal. We merken reeds op dat hiermede een Dudhalia is bedoeld. Böhl denkt aan den stichter van de dynastie, die bekend is door Sjupululiuma. Deze heette ook Dudhalia en leefde omstreeks 1600 v. Chr. Naast dezen Dudhalia is Kedor-Laomer ook een groot-koning. Uit oorzaak van onbekendheid met de geschiedenis van Elam juist in deze eeuwen kan niets naders van hem gezegd worden dan dat zijn naam zuiver Elamietisch is. De beide andere koningen zijn van kleiner formaat. Arjoeh is allicht een Indo-Germaanse naam en Amraphel van Sinear zou een vorst, bijv. met den naam Amurru-apil, van het in de Amarna-brieven wel genoemde land Sjanhar zijn.

Zoowel de identificatie, die Böhl van Arjoeh als die, welke hij van Amraphel veronderstelt, plaatsen deze koningen na 1600. Want vóór dien tijd zijn er nog geen Indo-Gerमानen in Syrië en de naam Sjanhar zou zoowel als de naam Amurru-apil in den Kassietischen tijd thuishooren.

Er is in deze hypothese van Böhl veel dat aantrekt. Toch is er een groot bezwaar en dat is het chronologische: Abraham heeft dan ook zooveel later geleefd! Volgens hetgeen we in par. 15 behandelden kan op grond der bijbelsche gegevens Abraham toch niet later naar Kanaän zijn gekomen dan 1875? Prof. Böhl meent van wel. Hij maakt n.l. onderscheid tusschen twee reeksen van chronologische gegevens in den Bijbel. Er zijn schematische getallen, uit priesterlijke bron afkomstig. Ze zijn van jongeren datum en kunstmatig. Het zijn juist de getallen, waarvan wij in de vorige paragraaf zijn uitgegaan. De 480 jaar van 1 Kon. 6:1, de 430 jaar van Ex. 12:40, de 215 jaar van het verblijf der patriarchen in Kanaän en de 75 jaar, die Abraham geleefd heeft, voordat hij in Kanaän kwam, zijn samen juist twaalf eeuwen. Dit zou wijzen op het kunstmatig van dit schema. Daarom zijn deze getallen methodisch onbruikbaar. Betrouwbaar echter is het materiaal, dat bijv. in stamlijsten is te vinden. Dit is uit Elohistische bron. Berekening, gebouwd op deze gegevens doet zien dat de tijdsruimte tusschen Abraham en den tempelbouw niet meer dan zes eeuwen is geweest.

We willen deze „elohistische" gegevens nader bezien.

In de eerste plaats komt in aanmerking Gen. 15:16. Nadat aan Abraham is voorgezegd (vs 15), dat zijn nakomelingschap in een vreemd land 400 jaren zal worden verdrukt, volgt in vs 15: Maar

God zal recht doen en het vierde geslacht zal herwaarts wederkeren. Hieruit wordt dan afgeleid dat van Jozef en zijn broeders tot Mozes slechts vier generaties elkander zijn opgevolgd. Bij de latere schematisering zijn deze generaties dan elk op 100 jaar gesteld.

Hiernaast wordt gewezen op Gen. 50:23. Daar staat dat Jozef kinderen zag van Efraim van het derde gelid. Zag Jozef dus al het geslacht, dat later zou uittrekken? Dat is niet mogelijk, want na Jozefs dood volgt eerst nog de tijd der verdrukking, waarvan Jozef niets heeft geweten en die ook niet kort heeft geduurd, maar enkele geslachten achtereen. Juist het feit, dat Jozef de vierde generatie zag, bewijst, dat met het vierde geslacht, dat wederkeert, iets anders moet zijn bedoeld.

Het woord, dat in Gen. 15 met „geslacht" is vertaald, beteekent ook tijdperk. Nu kunnen er inderdaad vier tijdperken onderscheiden worden tusschen het vertrek naar en den terugkeer uit Egypte: één van vriendelijk onthaal, één van verdrukking, één van uitleiding en rondzwerving en één van intocht. In dien verloop van tijd kunnen er meer generaties zijn geweest, die toch ook noodig waren, zou Israël tot de bekende getalsterkte wassen kunnen. Er staat voorts in Gen. 15:16 niet: het vierde geslacht zal wederkeren. De werkwoordsvorm staat in het meervoud en de woorden „het vierde geslacht" zijn een tijdsbepaling. We lezen dus: Ze zullen wederkeren in het vierde tijdvak.

We letten vervolgens op de stamlijsten. Volgens Ex. 6:16-20 zijn Mozes en Aäron het derde geslacht sedert Levi. Maar als Jozef de kleinkinderen van Efraim gezien heeft, dan niet die van Levi? We weten, hij heeft Mozes en Aäron niet gezien. Heeten dan Mozes en Aäron toch het derde geslacht, dan is dat omdat er in de telling geslachten zijn overgeslagen. Dit overslaan van sommige geslachten geschiedde wel in verband met ideeën, die van invloed waren op de samenstelling der geslachtsregisters.

De zonen van Levi zijn Gerson, Kehath en Merari. Volgens Gen. 46 kwamen deze met Jakob in Egypte. Ex. 6 zegt, dat Amram een zoon was van Kehath. Hier moet „zoon" staan in de betekenis van nakomeling. Amram huwde met zijn „moer", dat is in dit geval de zuster van zijn vader. Jochebed zou dan een dochter van Levi zijn! Maar dan blijft er geen voldoende tijdsruimte beschikbaar voor de elkander opvolgende gebeurtenissen. Wanneer we dus de stamlijsten opvatten als vermelding van direct op elkaar volgende gebeurtenissen, dan zijn ze te kort: de gebeurtenissen kunnen er geen gelijken tred mee houden. Bij de gebruikmaking van geslachtslijsten moet steeds gerekend worden met de mogelijkheid, dat ze verkort zijn.

Er wordt ook gewezen op de genealogie van David in het boek Ruth. Deze lijst vermeldt slechts tien geslachten tusschen Juda en David. We hebben echter ook hier te doen met een verkorte genealogie, waarop o.a. Keil gewezen heeft in zijn Bijbelschen Commentaar.

We komen tot de periode tusschen den woestijntocht en de eerste koningen van Israël. Volgens 1 Kon. 6:1 duurt ook deze periode een viertal eeuwen. Ook dit getal wordt voor kunstmatig gehouden. Het zou te lang genomen zijn. Prof. Böhl wil tot een juistere voorstelling van den tijdsduur komen door deze periode te vergelijken met de gelijktijdige geschiedenis van Edom. Van dit rijk is een koningslijst overgeleverd in Gen. 36 vs 31-39. Deze lijst bevat de namen van acht koningen. Prof. Böhl geeft elk plm. 25 jaar. Zoo komt hij tot de conclusie, dat ook het tijdperk tusschen den woestijntocht en koning Saul niet veel langer is geweest dan twee eeuwen.

In dit geval moet dan bovendien nog aangenomen worden, dat de koning, die over Edom regeerde tijdens den woestijntocht van Israël, de

Over den doop.

Waarlijk de „Doopsquaestie" gelijk velen ze noemen, maar die onder Gereformeerden geen quaestie is, beheerscht heel de opvoeding.

Ook onze Christelijke school.

Dr A. KUYPER,
„De Heraut", No. 908, 14 April 1896.

eerste was van deze acht. Anders wordt dit tijdperk nog korter. En voorts dat deze reeks van acht koningen regeerde onmiddellijk voor de regeering van Saul. De omstandigheid, dat bij al de koningen behalve bij den laatste staat: en hij stierf, schijnt hiervoor te pleiten. Maar Gen. 36 weet wel, dat op de acht koningen verschillende „vorsten", d.w.z. stamhoofden zijn gevolgd.

Het wil ons voorkomen, dat de bedoeling van Gen. 36 niet is: van de koningen, die achtereenvolgens over Edom hebben geregeerd, regeerden er acht vóórdat Saul aan de regeering kwam, de overigen later; maar: voordat in Israël het koningschap werd ingesteld, had Edom al een periode van koninklijk bewind achter den rug. Dan kan er zeer wel een zekere tijdsruimte liggen tusschen den laatsten Edomietischen koning van dit tijdperk en Saul. De woestijntocht vond dan plaats gedurende die periode.

We komen op deze gedachte juist door de mededeeling van 1 Kon. Daaruit toch blijkt, dat in Edom op het tijdperk van koningschap weer een ander is gevolgd, waarin Edom (weer?) werd geregeerd door „vorsten", d.w.z. stamhoofden, dus georganiseerd was volgens stamverband. Edom heeft blijkbaar afwisselende regeeringsvormen gehad. In de dagen van koning Salomo schijnt het weer een koninkrijk te zijn. Salomo's tegenpartijder, Hadad, was van het koninklijke zaad. (1 Kon. 11:14).

Deze berekening komt echter geheel te vervallen, wanneer in Gen. 36 geen koningen, maar dynastieën opgesomd worden.⁵⁾ En dit is waarschijnlijk wel het geval, omdat geen der genoemde koningen de zoon is van den daarvoor genoemden. Wel wordt juist van elk de plaats van afkomst of de residentie genoemd.

Uit de gelijktijdige geschiedenis van Edom valt dus niet af te leiden, dat de woestijntocht slechts twee eeuwen vóór Saul te stellen is.

Wanneer we ten slotte naar Israël's eigen geschiedenis zien gedurende deze periode, dan is het in 1 Kon. 6:1 genoemde getal eerder moeilijk, omdat het zoo laag is, dan omdat het te hoog zou zijn. De geschiedenissen uit het boek der Richteren moeten immers in dit tijdperk ondergebracht worden en het kan ze nauwelijks bevatten.

Wanneer Abraham leefde in de 16e eeuw voor Chr. moeten de gebeurtenissen tusschen zijn leven en den tempelbouw in een te kort tijdperk worden samengeperst. En uitdrukkingen als bijv. Ex. 2:23, en het geschiedde na vele dezer dagen, pleiten niet voor de voorstelling van een snelle opeenvolging der gebeurtenissen.

Nu kan toegegeven worden dat bij de opgave der getallen, waarmede de duur van de onderscheidene besproken perioden aangegeven wordt, een schematisering heeft geheerscht. Maar dat maakt deze opgaven nog niet onbetrouwbaar. Bij de samenstelling der stamlijsten hebben evenzeer wel bepaalde ideeën voorgezet.

Het lijkt ons willekeurig te zijn tusschen deze twee reeksen van gegevens een tegenstelling aan te nemen, waardoor één der beide in het ongelijk wordt gesteld. Veeleer lijkt het ons geboden aan te nemen, dat deze elkander aanvullen en de getallen aangeven hoe veel tijdsruimte door de stamlijsten omspannen wordt. Dan geschiedt meer eere, niet alleen aan de bijbelsche gegevens, maar ook aan den historischen zin der auteurs.

Een bezwaar tegen de late Abrahamsdatering is ook, dat in verband daarmee de Uittocht veel

5) Böhl, Geschichte der Edomiter, pag. 47.

4) Men zie zijn bij de vorige noot vermelde rectorale rede en Band 29, Heft 1 van Der alte Orient, 1931: Das Zeitalter Abrahams.